

**ВЗАЄМОДІЯ ТРАДИЦІЙНИХ І НОВІТНІХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ
У СЕРЕДНІЙ І ВИЩІЙ ШКОЛІ**

Бабійчук Тамара Василівна,
*кандидат педагогічних наук, викладач-методист,
Бердичівський педагогічний фаховий коледж*

**ОКРЕМІ ВИДИ РОБІТ НА ЗАНЯТТІ,
ПРИСВЯЧЕНОМУ Є. ДУДАРОВІ**

Заняття, присвячене Євгену Дударові, особливо важливе для студентської аудиторії раннього юнацького віку. По-перше, знайомлячи юнаків і дівчат з талановитим майстром українського гумору і сатири, ще раз стверджуємо самодостатність рідної літератури; по-друге, допомагаємо юнацтву зрозуміти, що сміх – це один із засобів, що ефективно виконує багато функцій, необхідних у час війни, передусім полегшення симптомів ПТСР і профілактики його.

Серед апробованих видів робіт доцільні, на наш погляд, такі:

1. Театральна вітальня (зустріч з героями творів Євгена Дудара; репліки пропонуються викладачем заздалегідь). 2. Звіт про виконання домашнього завдання – визначити об'єкт сміху у творі (записується на кольоровому листку довільної форми визначеного розміру і прикріплюється на дошку; твір обирають довільно із низки запропонованих [3]). 3. Сторітелінг і скрайбінг (представляє студент – як випереджувальне завдання). 4. Виразне читання викладачем уривку «Будьмо» (1992, текст роздруковано для кожного студента). 5. Виразне читання студентами уривків з творів на захист української незалежності (роздруковано для кожного студента тексти «Сволокайтесь і не вертайтесь», «Дерзай, Іване!», «Лист запорожців»). 6. Відеозаписи (Євген Дудар читає «До батька. І сповідь, і молитва» [1], «Українці мої, українці» [2]). 7. Мікрофон (проти чого протестує Євген Дудар у творах, написаних після 1991-го?) 8. Рефлексія.

Подаємо орієнтовні зразки виконаних завдань.

1. Театральна вітальня (шість учасників)

Учителька: Звертаюся до вас, добродію, як до батька восьмикласника Петі Мармишкіна. Ваш син з усіх предметів не встигає...

Батько: А коли ж йому встигати? За два роки – три реформи. То підручники міняють. Ніби за два роки амеба перетворилася на інфузорію, а крокодил на

скорпіона. Чи у парнокопитних з'явилися зябра, а в земноводних – роги. То вчителів перетасовують. То правила міняють... Мій Петя що – Ломоносов? У нього що – суперголова? Чи три голови? Як у Змія-Горинича. Одна вчить, друга спить, третя жує вареника...

Учителька: Але в нього двійка навіть з фізкультури! На турніку не може підтягнутися. Через козла не перестрибнув.

Батько: Він через поріг переступити не може. У нього ноги позросталися. О восьмій годині ранку до школи вчовгує, о вісімнадцятій – вичовгує. Реформа. Всі хочуть його охопити. Про всяк випадок. Може, комісія якась... Щоб не прискіпались... Крім того, у мене вдома є ще диверсант. Телевізор. Петя більше до нього тягнеться, ніж до рідного батька... Тепер багато хто до телевізора тягнеться. Закон фізики – пусте до пустого...

Учителька: Чи ваш Петя читає художню літературу?

Батько: Читає. Три сторінки за чотири місяці. Іллюша Обломов порівняно з моїм Петьком – титан праці.

Перша: Це правда, що в нас інтелігенція є, а інтелігентів нема?

Друга: Правда. Професор он. Щоранку бульдога пасе у сквері. Культуру первісних людей вивчає. По печерах лазить. А сам – гірше троглодита. Мат-перемат. Собака червоніє, коли він говорить. Скавучить і ховається. У кущі. Лапами вуха затуляє.

Перша: Ви ж, певно, пояснили професорові, що...

Друга: Пояснив. Так цей інтелігент відповів: «Знаєте, первісні люди користувалися двадцятьма словами». А ви, кажу йому, користуєтеся трьома.

Перша: Професор, думаю, образився.

Друга: Образився. Два дні мовчав. На третій як прорвало. Будинки трусилися. Листя з дерев сипалося. Собака кудись забіг, досі знайти не можуть...

Перша: Я теж дещо бачив. Один інтелігент зачитався газетою. Щоб місце дамі не уступити. Інша інтелігентка плюється на весь тролейбус. Гарбузовим насінням. Все на ній імпортує. На кожній частині тіла фірма. Тільки на шкаралупках з насіння нема. І вона його потайки викидає. Під сидіння...

Третя: Чули? Нове досягнення цивілізації. У школах Бурундії почали вивчати історію свого народу... Диваки. У передовому світі свою вже давно позабували. А вони тільки вчать. І навіщо? Практика показала, що дурному

набагато легше. Не знаю, як у Бурундії, а у Броварах так. Феня з Броварів теж каже...

Феня: У мене свої мозги. І мені всьо равно, яка історія і який язык. Аби м'ясо було...

Третя: Феню, народ за те, щоб і в нас рідну мову вивчали.

Феня: Кому ето нада? Шоб рибйонку голову забивать? Шоб він шизом ставав? Дебілом? Вона і так в нього забита. Шейками. Брейками. Роками. Коками. Металом. Коноплями. Маком... І Бровари – не Бурундія. Там ще, може, без штанів ходять. А в нас уже, слава Богу, джинси. З Техасу...

За. Сторітелінг. Талановитий учень Остапа Вишні – короля українського сміху, Євген Дудар добре знає: сміх – це найразючіша зброя у боротьбі за Українську державу. Державу соборну, вільну, правову, висококультурну, прогресивну, багату. Тому перо сміливого гумориста і сатирика Євгена Дудара спрямоване проти тієї нечисті, яка приховано чи явно знищує Україну.

Зб. Скрайбінг. Фото Євгена Дудара, Остапа Вишні, Державного прапора і Державного герба України, слова *сміх, зброя, боротьба, воїн, перемога* тощо.

7. Мікрофон: у творі «Будьмо» автор виступає проти байдужості; у творі «Дерзай, Іване!» – проти нерузких рузкаязичників; у творі «Сволокайтесь і не вертайтесь» – проти манкуртів, яничарів; у творі «Лист запорожців» – проти рузких шовіністів і нацистів; у творі «До батька. І сповідь, і молитва» – проти малоросійства, у творі «Українці мої, українці» – проти суперфілантропії українців.

7. Рефлексія.

А. Євген Дудар – улюблений письменник моїх батьків. Пам'ятаю, як вони сміялися, вкотре читаючи «Клітку». Думаю, після таких гуморесок у кожного прибуде енергії, оптимізму, навіть хвороб поменшає. Такі веселі твори, безперечно, є зрозумілими і для світу. Отож Дудар – один із тих, хто прокладає мости дружби від України до всіх цивілізованих держав, представляє нас, українців, як людей добрих, щирих, радісних і розумних.

Б. Коли вперше читав гумореску про штани, які могли спричинити конфлікт з Гондурасом, то уявляв себе на місці чоловіка, що має одні штани і їх негайно слід висушити. Так, я сміявся, але потім задумався: хто цей пекар у своїй державі? Безправна особа, над якою влада може безкарно здійснити будь-які

найбезглуздіші дії. І зрозумів, що від цього гумориста слід чекати гострої, безкомпромісної сатири. І такими є твори Дудара, написані після проголошення незалежності.

В. На мою думку, твори «Лист запорожців», «Дерзай, Іване!», «Сволокайтесь і не вертайтесь», «Будьмо», «До батька. І сповідь, і молитва», а особливо «Українці мої, українці» треба чути і почути всім українцям. Щоб стати самодостатньою, залізною нацією, яка має почуття честі, гідності, совісти, відваги. Доки будемо несміливо вряди-годи помахувати пальчиком на тих, хто знищує нас, агресивно топче наші святині, безсовісно краде духовні і матеріальні скарби, ще й при цьому нас оббріхує і звинувачує у всіх нещастях світу?

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудар Є. До батька. І сповідь, і молитва. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=eJ514iVNN3Y>
2. Дудар Є. Українці мої, українці. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ui_i2BET0Mo
3. Дудар Є. Штани з Гондурасу. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3274&page=21>

Божаківська Мирослава Олександрівна,
викладач української мови і літератури,
зарубіжної літератури,
Галицький фаховий коледж імені В'ячеслава Чорновола

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-СМИСЛОВИХ УСТАНОВОК УЧНІВ 10-11 КЛАСІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Мета дослідження: дослідити способи та моделі формування ціннісно-смыслових установок учнів 10–11 класів під час вивчення художніх творів. Цінності – ядро внутрішньої духовної складової особистості, а ціннісно-смыслова сфера особистості, особливо в період війни, є однією із найбільш активно досліджуваних царин. Поняття цінності, ціннісної орієнтації є мультинауковим, адже співвідносяться як із соціальними еталонами, так і з категоріями, котрі регулюють механізми поведінки та діяльності людини [1, 2].